

ODBOR ARCHEOLOGIE NA GENERÁLNÍM ŘEDITELSTVÍ NPÚ

Obor archeologie v Národním památkovém ústavu plní úkoly plynoucí z jeho poslání odborné organizace, jmenované v systému památkové péče ČR zákonem. Není primárně tím, kdo provádí terénní archeologické výzkumy. **Těžiště své činnosti směřuje do managementu archeologického kulturního dědictví.** Do snahy, aby archeologické dědictví bylo respektováno a bylo s ním rozumně hospodařeno jako s významnou součástí kulturního dědictví naší země.

Štít pracoviště Generálního ředitelství NPÚ v Liliové ul. v Praze, kde působí obor archeologie

NPÚ je správcem více než stovky mimořádných architektonických památek a památkových areálů, zpřístupněných veřejnosti. Ty procházejí běžnou údržbou i většími akcemi obnovy. Odbor archeologie generálního ředitelství NPÚ se u nich snaží svými poznatky systematicky vstupovat již do fáze přípravy projektů obnovy tak, aby byla odhalena a kvalitním projektem minimalizována možná rizika zbytečného zničení archeologických nemovitých a movitých památek. Právě včasnost přizvání odborníka k tvorbě projektu akce je zásadní pro kvalitní výkon památkové péče jako veřejné služby. Pracovníci odboru archeologie se snaží být oporou garantům jednotlivých památek na generálním ředitelství NPÚ při odpovědném plánování a realizaci akcí údržby i obnovy památkového fondu ve správě NPÚ s vírou, že dobrá praxe a metodické zobecnění mohou být inspirací pro zvýšení standardu péče o památkový fond i mimo národní kulturní památky.

Archeologický výzkum, provádějící jednu z akcí obnovy národní kulturní památky, hrad Karlštejn, probíhající v roce 2020 a 2021 v budově tzv. starého purkrabství

Prezentace výsledků naší práce se děje také pravidelnou účastí na přednáškových a jiné edukační činnosti, včetně organizace prestižních odborných konferencí (*mezinárodní konference archeologů středověku Archaeologia historica* či setkání *European Archaeological Council*).

Jednání 21. výročního zasedání European Archaeological Council, pořádaného odborem archeologie NPÚ GnŘ v Praze v budově býv. Federálního shromáždění na počátku března 2020

Cesta ke smysluplnému zacházení s archeologickým dědictvím, kterou jde památková archeologie, je ve včasné komunikaci a dostupnosti aktuálních informací o památkovém fondu ČR. Pracovníci odboru archeologie generálního ředitelství dělají vše pro to, aby se výzev, které tuto cestu provázejí, zhostili se cti.

Autor: Mgr. Martin Tomášek, Ph.D.

Odbor archeologie na generálním ředitelství NPÚ působí zejména v procesu preventivní ochrany archeologické položky kulturního dědictví. Nástrojem nám jsou informace a možnosti, kde je uplatnit, je například poskytování údajů pro územní plánování. Zde je totiž možné upozornit stavebníky na hrozící konflikt existence archeologické lokality v jejich zájmovém území. Konflikt může být v době přípravy projektu řešen a archeologické dědictví respektováno. Úložištěm potřebných informací je informační systém Státní archeologický seznam ČR, jako součást systémů NPÚ. SAS ČR obsahuje základní údaje o tisících archeologických lokalit, významných i těch méně známých. Informace jsou nezbytné pro posuzování stavebních či jiných aktivit, ohrožujících archeologické kulturní dědictví, a jsou přístupné orgánům veřejné správy i široké veřejnosti. I když se tento systém potýká s technickými problémy a zpožděním aktualizací, může tuto úlohu plnit i v budoucnosti.

Plášťový rozsah kulturní památky Hradiště „U dolního nádraží“, k. ú. Osek, R. č. ÚSKP 42862/5-2724. Vymezení plochy archeologické lokality v rámci revize rozsahu tzv. právního stavu na podkladu digitálního modelu reliéfu 5 generace a mapy katastru nemovitostí (ČÚZK ©). Modrá linie - stav parcel v ÚSKP před revizí, zelené linie - zjištěný rozsah

Prostředkem, jak zkušenosti dobré praxe nejen definovat, ale také šířit, jsou vlastní metodické materiály. Vznikají zejména v rámci projektů vědy a výzkumu. Lze zmínit *Metodiku terénní prostorové identifikace, dokumentace a popisu nemovitých archeologických památek* (2017). Ta se snaží z pohledu péče o památkový fond upozornit také na to, že existují postupy identifikace a dokumentace archeologických lokalit použitelných i pro neširší veřejnost, která tak nemusí svůj zájem o archeologii projevit v destruktivním a na hraně zákona se pohybujičím použití detektoru kovů. K tomuto tématu směřuje i námi realizovaný projekt vědy a výzkumu zacílený na systematický a metodicky vedený průzkum bojiště u Lipan. Upozornit na mnohdy nenápadné památky a jejich důležitost pro uchování hodnot kulturní krajiny má i průvodce *100 zajímavých archeologických lokalit Moravy a Slezska* (2018).

Projekt vědy a výzkumu směřovaný do oblasti ochrany archeologického dědictví před nelegálním detektoringem, realizovaný v prostoru bojiště u Lipan. Vedoucí výzkumu Lenka Milíková

Přebal knihy věnované stovce často neznámých archeologických lokalit Moravy a Slezska

Přebal metodiky, zabývající se terénní identifikací, dokumentací a popisem archeologických lokalit v terénu

Úkoly jsou dlouhodobé a vyžadují kontinuální soustředění, přičemž stále přibývají další. Aktuální napadení lesních porostů kůrovcem znamená rozsáhlé ohrožení památkového fondu archeologické povahy. Těžba napadených stromů často brutálně poničí či zcela vymaže známé i mnohdy neznámé a nedokumentované archeologické lokality. Zánik jedné z definujících hodnot kulturní krajiny může být definitivní a takřka nepovšimnut.

Albrechtice nad Vltavou, okr. Písek: hradiště ze starší doby bronzové a raného středověku; pro odvoz vytěženého dřeva vytvořen nový průraz valem hradiště

Nelegální narušení na zaniklé sklářské huti Šerava (okr. Prachatice)